

Vergaderjaar 1987-1988

20 046

Regelen inzake de opnemings in Nederland van buitenlandse pleegkinderen met het oog op adoptie

Nr. 5

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 21 januari 1988

De vaste Commissie van Justitie¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit te brengen.

I. Algemeen

De leden van de C.D.A.-fractie spraken hun waardering uit dat het onderhavige wetsvoorstel bij de Kamer is ingediend. Deze leden ondersteunden het uitgangspunt, dat adoptie alleen is toegestaan als in het land van herkomst iedere andere vorm van hulp ontbreekt.

Veelal is het een ingrijpende gebeurtenis, zowel voor het kind als voor de pleegouders en daarom is grote zorgvuldigheid geboden, zo meenden de leden van deze fractie. Zij zijn van mening dat de kennis, die aanwezig is bij de Raden voor de Kinderbescherming benut dient te worden voor gezinsonderzoek. Wel vroegen deze leden of door halvering van de onderzoekstaak voor de Raden, de noodzakelijk geachte voorlichting voldoende opgevangen kan worden door de vergunninghouders. Zij vroegen of daardoor inderdaad de helft van de taak kan vervallen. Het sprak de leden van de C.D.A.-fractie aan dat vergunninghouders aan strenge eisen moeten voldoen. Ieder winstoogmerk of handel in kinderen moet worden uitgesloten.

Voorts constateerden deze leden dat de nazorg in de memorie van toelichting wel wordt genoemd maar niet verder wordt uitgewerkt. Dat intrigeerde deze leden, omdat juist het afgelopen jaar herhaaldelijk perspublicaties zijn verschenen over de problematiek van de geadopteerde buitenlandse kinderen. Verwacht de minister, dat door de procedure in de wet, minder problemen zullen ontstaan zo vroegen de leden van de C.D.A.-fractie of heeft de minister andere ideeën rond nazorg en begeleiding.

In de memorie van toelichting is zeer uitvoerig ingegaan op het feit waarom is afgezien van het instellen van een Centraal Orgaan, een eerder door de Kamer geuite wens. In deze uitvoerige argumentatie konden deze leden zich wel vinden.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. betreurden het, dat de indiening van het onderhavige wetsvoorstel zolang op zich heeft laten wachten.

¹ Samenstelling:

Leden: Haas-Berger (PvdA), Stoffelen (PvdA), Kosto (PvdA), voorzitter, Roethof (PvdA), K. G. de Vries (PvdA), De Kwaadste-niet (CDA), Stermerdink (PvdA), Gualthérie van Weezel (CDA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Van der Burg (CDA), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), Laning-Boersema (CDA), Dijkstal (VVD), Vermeend (PvdA), Kohnstamm (D66), Wolffensperger (D66), ondervoorzitter, Swildens-Rozendaal (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA).
Plv. leden: Ter Veld (PvdA), Jabaaij (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Lankhorst (PPR), Koetje (CDA), Van Traa (PvdA), Borgman (CDA), Hermans (VVD), De Hoop Scheffer (CDA), Van den Berg (SGP), Vreugdenhil (CDA), De Grave (VVD), Te Veldhuis (VVD), Kraaijeveld-Wouters (CDA), Van Es (PSP), Alders (PvdA), Eisma (D66), Groenman (D66), Doelman-Pel (CDA), Van Muiden (CDA), Leerling (RPF).

Niet alleen omdat de Kamer zich reeds lang geleden voor een wettelijke regeling betreffende de adoptie van buitenlandse pleegkinderen heeft uitgesproken, maar ook omdat in een enkel geval door malafide praktijken de Nederlandse adoptie in het buitenland in diskrediet is gebracht. Een wettelijk systeem om de bonafide bemiddelaars de kans te geven hun werk naar behoren uit te voeren was reeds lang dringend noodzakelijk.

In het algemeen vroegen deze leden wanneer nu de totale adoptie, dus ook die van de Nederlandse kinderen, zal worden aangepast aan de eisen van de tijd, met name wanneer er een nota zal verschijnen over de stiefouderadoptie en de voor- en tegenargumenten betreffende het veto-recht van de andere ouder.

Kan de staatssecretaris meedelen hoelang de wachttijd nu gemiddeld is, vanaf het moment van de aanvraag tot aan dat van de plaatsing van het buitenlandse pleegkind?

Hoeveel aanvragen worden er per jaar ingediend en hoeveel plaatsingen worden gerealiseerd?

Uit welke landen komen de grootste aantallen buitenlandse pleegkinderen? Hoe is de houding van de regeringen van derde wereldlanden ten aanzien van het adopteren van «hun» kinderen in het algemeen en van de adoptie door Nederland in het bijzonder?

Een aantal taken wordt in dit wetsvoorstel aan de Raden voor de Kinderbescherming toevertrouwd, andere worden naar de particuliere instanties overgeheveld. Is over het uiteindelijke voorstel overleg gepleegd met de Raden of met de vereniging van secretarissen van de Raden?

In de memorie van toelichting staat vermeld dat de voorlichting van de aspirant-adoptieouders tot nu toe door de Raden wordt gegeven en dat die in de toekomst door de individuele vergunninghouders gegeven zal moeten worden. In de praktijk wordt de voorlichting nu al gegeven door de instellingen voor interlandelijke adoptie, zodat hier geen sprake is van een taakverlichting voor de Raden. Een gedeelte van de voorlichting, namelijk gericht op de individuele adoptieouders, en ter voorbereiding op het gezinsonderzoek, zal echter wel in een persoonlijk gesprek met een medewerker van de Raad ter sprake moeten blijven komen. Het zal hier toch gaan om privacy-gevoelige gegevens, die niet in een algemene voorlichtingsronde, met derden, aan de orde horen te komen. Aangezien er geen verschuiving van taken optreedt, lijkt het vrij onzinnig om op grond hiervan tot een vermindering van formatieplaatsen over te gaan.

Een andere kwestie, de Raden betreffende, is die van een aparte afdeling of unit voor de voorbereiding van de adoptie van buitenlandse pleegkinderen.

Het is zeer gespecialiseerd werk, dat een specifieke kennis vereist. Toch wil regering hier niet toe overgaan, omdat de kleine Raden daartoe niet voldoende menskracht zouden hebben. Zou – indien erkend wordt, dat een aparte unit beter zou kunnen werken – er geen andere oplossing gekozen kunnen worden, bij voorbeeld één specifiek team voor 2 of 3 Raden?

De memorie van toelichting schetst uitgangspunten voor het beleid ter zake van interlandelijke adoptie. De adoptie moet in het kennelijk belang van het kind zijn. Dat onderschrijven de leden van de P.v.d.A.-fractie volkomen. Wat is echter het kennelijk belang van het kind? Er wordt gesteld, dat pas tot adoptie mag worden overgegaan, als elke hulp aan het kind in het land van herkomst ontbreekt en ook niet gevonden kan worden. Wordt hiermee ook bedoeld de plaatsing in een instelling of kindertehuis? Dit zou in strijd zijn met de VN-resolutie 41/85 inzake beginselen ter bescherming van kinderen, waarin immers adoptie gaat boven de plaatsing in een instelling. Kan de staatssecretaris hier nader op ingaan?

Als het om het belang van het kind gaat, zou het een voorwaarde moeten zijn, dat de aspirant-adoptie-ouders bereid zijn tot adoptie over te gaan als zij de aanvraag indienen.

De bemiddelingsactiviteiten mogen slechts worden verricht door rechtspersonen, die een vergunning hebben. Hoeveel bonafide organisaties zijn er nu werkzaam? Krijgen deze alle een vergunning onder de vigeur van deze wet? Hoe zal worden voorkomen dat «zelfdoeners» de hulp inroepen van al of niet bonafide organisaties in het buitenland? Is het redelijk te achten, dat kleine organisaties die een vergunning hebben, maar de nazorg en nabegleiding zelf niet kunnen geven, die verplichting dan aan een andere vergunninghouder kunnen overdoen? Worden de kosten voor die vergunninghouder, en dus voor de bij die instelling ingeschreven aspirant-adoptie-ouders dan niet onevenredig hoog? Wat gebeurt er, als de vergunninghouder te hoge prijzen berekent of dezelfde kosten tweemaal in rekening brengt? Kan dan ook de vergunning worden ingetrokken?

Bedoelt de staatssecretaris met samenwerking over de nazorg en nabegleiding dat er daarvoor een nieuwe organisatie moet worden opgericht? Wat zal de plaats zijn van de bemiddelaars die nu reeds wel werkzaam zijn op dit terrein? Hoe zal de Stichting WAN (Werkverband Adoptie Nazorg), die zich specifiek met de mogelijkheid tot het geven van nazorg door bestaande instellingen bezighoudt, een plaats in de gehele opzet krijgen?

De aanvrager van een vergunning en de vergunninghouder moeten aan een aantal voorwaarden voldoen. Op welke wijze wordt echter de goede kwaliteit van de hulpverlening gewaarborgd? Waarom kan de vergunninghouder een aspirant-adoptie-ouder al inschrijven op het moment dat de beginsel-toestemming is gevraagd? De ouder zal dan nog geen duidelijk inzicht hebben in de aard en werkwijze van de verschillende vergunninghouders en later overgaan naar een andere verlengde wachttijd. Waarom moet bij de aanmelding reeds de voorkeur voor het land van herkomst worden genoemd, men kan daar toch later over willen beslissen, na de algemene voorlichting?

Waarom worden in de wet geen eisen aan bestuurders gesteld? De bepaling dat de belangen moeten worden gewaarborgd, is rijkelijk vaag. Van belang is een zorgvuldige en doeltreffende uitvoering van de werkzaamheden. Op zijn minst zou toch moeten zijn aangegeven, aan welke kwalificaties men moet voldoen en hoe die uitvoering gecontroleerd moet en kan worden.

De leden van de V.V.D.-fractie waren erover verheugd, dat de regering nu een wetsvoorstel had ingediend, dat belangrijke aspecten van adoptie van buitenlandse pleegkinderen van een wettelijke basis voorziet.

Als zij de memorie van toelichting goed begrepen hadden was het advies van de Raad van State van 9 maart 1982 over een wetsvoorstel van beperkter opzet reden om te kiezen voor een meer omvattend wetsvoorstel. Zij meenden, dat de regering daar goed aan had gedaan. Het was hen echter niet duidelijk waarom dat vijf jaar geduurd had.

De leden van de V.V.D.-fractie zouden het op prijs stellen als nauwkeurig zou worden aangegeven of en zo ja, welke voor de adoptie van buitenlandse pleegkinderen relevante aspecten geregeld worden in respectievelijk de Pleegkinderenwet, de Vreemdelingencirculaire 1982 en mogelijk andere wet- en regelgeving, teneinde de relatie met het onderhavige wetsvoorstel beter te kunnen beoordelen.

Zij namen overigens aan, dat de vermelding op blz. 5 van de memorie van toelichting, dat in ontwerp-artikel 25 wordt voorgesteld het toepassingsgebied van de Pleegkinderenwet uit te breiden een drukfout bevatte en dat ontwerp-artikel 24 bedoeld werd.

Het had de leden van de V.V.D.-fractie teleurgesteld, dat de regering niet dieper en welwillender was ingegaan op het advies van de Raad van State om het kennelijke belang van het kind, wellicht nader uitgewerkt, als criterium in de wet zelf op te nemen.

In haar reactie op dit advies schrijft de regering dat de toetsing aan dit criterium in de adoptieprocedure aan de rechter is toevertrouwd.

In de eerste plaats waren zij van oordeel, dat zoveel mogelijk vermeden moet worden aan de rechter over te laten wat de wetgever niet in staat was in de wet zelve te regelen.

Bovendien zou het opnemen van het criterium in de wet het voordeel hebben, dat behalve praktisch ook in formele zin het criterium getoetst zou moeten worden bij de verlening van de beginseltoestemming, die immers de facto als het begin van de procedure gezien kan worden.

In de tweede plaats achtten de leden van de V.V.D.-fractie het wenselijk, dat een nadere inhoudelijke beschouwing zou worden gewijd aan de belangen van het kind. Zo wilden zij bij voorbeeld weten hoe de weging van de emotionele, sociale en culturele belangen plaatsvindt tegenover de materiële belangen, zoals goede gezondheidszorg, onderwijs en betere economische perspectieven. Zij hoopten, dat er langs deze weg beter zicht zou komen op wat onder kennelijk belang verstaan dient te worden. Met betrekking tot de absoluut gestelde formulering in de memorie van toelichting op blz. 7, dat adoptie kan worden overwogen als iedere andere vorm van hulp aan het kind in zijn land van herkomst ontbreekt en ook niet gevonden kan worden, vroegen de leden van de V.V.D.-fractie of dit volstrekt ongeclausuleerd bedoeld was.

Tevens achtten zij het wenselijk, dat nader ingegaan zou worden op de kennelijke ontwikkeling, dat in toenemende mate geadopteerde buitenlandse kinderen na verloop van tijd dusdanige problemen krijgen, dat een relatief groot deel uiteindelijk terechtkomt bij de ambulante en/of de residentiële jeugdhulpverlening. Zij vroegen de regering of hierover cijfermateriaal beschikbaar was en of er inzicht in de oorzaken bestond.

De leden van de V.V.D.-fractie erkenden, dat de regering voor de afwijzing van een centrale organisatie of een raad van overleg en advies steekhoudende argumenten had aangevoerd. Niettemin is een definitief standpunt pas mogelijk indien de regering uitvoeriger zou aangeven door welke instantie de in de motie-Cornelissen-Nijpels (16 194, nr. 9) genoemde taken ter hand zullen worden genomen en welke gevolgen dat in materiële zin voor deze instanties zal hebben. Daarbij dienen de bezuinigingen op het gebied van de kindbescherming te worden betrokken.

In dit verband stelden zij het op prijs meer inzicht te krijgen in hetgeen de regering in de algemene maatregel van bestuur over de voorlichting voornemens was op te nemen.

Met betrekking tot de wachtlijst wordt opgemerkt dat belanghebbenden te allen tijde inzage kunnen nemen.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen wie onder belanghebbenden moeten worden verstaan.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen wat doel en strekking was van de zinsnede in de derde alinea op blz. 5 van de memorie van toelichting, luidend: «Eenzijds zal de regeling ook gelden ten aanzien van de bloedverwanten in de tweede en derde graad van het kind».

Met betrekking tot de deugdelijkheid van de afstandsverklaring vroegen de leden van de V.V.D.-fractie welke criteria werden gehanteerd ter vaststelling van de deugdelijkheid en hoe de controle daarop plaatsvindt.

De betekenis van de op blz. 8 van de memorie van toelichting voorkomende passage over de bezwaren van een verdere verkorting van de onderzoeksduur was de leden van de V.V.D.-fractie helaas ontgaan. Een nadere uiteenzetting zouden zij derhalve op prijs stellen. Wellicht zou daarbij de volledige gang van zaken met de feitelijke en de gewenste tijdsduur per fase toegevoegd kunnen worden, gesplitst naar de procedure, waarin aspirant-ouders gebruik maken van een bemiddelende organisatie en naar de procedure, waarin aspirant-ouders zelf het kind zoeken.

De leden van de V.V.D.-fractie deelden de opvatting van de regering, dat aan aspirant-vergunninghouders de voorwaarde van bereidheid tot samenwerking moet worden gesteld. Met betrekking tot overige te stellen voorwaarden waren er bij hen nog enige vragen gerezen.

Ware het niet te overwegen de verplichting op te leggen informatie met betrekking tot het kind vast te leggen en aan de adoptie-ouders over te dragen teneinde hen in staat te stellen om op meestal in een latere levensfase van het kind opkomende vragen naar de eigen oorsprong en achtergronden zo goed mogelijk te kunnen antwoorden?

Vanzelfsprekend kan deze rapportage ook dienen als relevante informatie alvorens tot een adoptiebeslissing te komen.

Het leek hun logisch, dat de verantwoordelijkheid voor de deugdelijkheid van de rapportage bij de vergunninghouder ligt en dat daaruit een aansprakelijkheid volgt in geval van ondeugdelijkheid. Zij vroegen het oordeel van de regering hierover.

Tevens vroegen zij wat het oordeel van de regering is over de wenselijkheid van een regeling voor een behoorlijke archivering van relevante stukken en rapporten en de verplichting tot overdracht van deze bescheiden in geval een vergunninghouder tot opheffing van de eigen instelling besluit c.q. gedwongen wordt.

Met betrekking tot de raden voor de kindbescherming achtten de leden van de V.V.D.-fractie het wenselijk, dat nog eens overzichtelijk in beeld zou worden gebracht wat de personele gevolgen van het wetsvoorstel zijn en hoe dat aansluit bij de afslankingsoperatie voor de periode 1986-1990.

Terecht vermeldt de regering, zo meenden de leden van de V.V.D.-fractie, dat het wetsvoorstel een betere dam beoogt op te werpen tegen de malafide kinderhandel. Zij achtten de voorgestelde bepalingen zeker dienstig aan dit doel. Niettemin meenden zij, dat ook van een strafrechtelijke aanpak in geval van kinderhandel een preventieve werking kan uitgaan op voorwaarde, dat van de strafmaat een afschrikkende werking uitgaat.

Daar zij hun twijfels hadden over dit effect bij de huidige maximale strafmaat, gaven zij de regering in overweging de strafmaat te verhogen.

Naar het oordeel van de leden van de V.V.D.-fractie ligt een belangrijk risico van de buitenlandse pleegkinderen, die met het oog op adoptie naar Nederland worden gehaald, in de aard en de kwaliteit van de buitenlandse contacten.

Onder erkenning van de beperkte mogelijkheden vroegen zij of de regering voornemens was op instigatie van het Ministerie van Justitie in samenwerking met het Ministerie van Buitenlandse Zaken een zo goed mogelijke controle op deze contacten uit te voeren, bij voorbeeld door inschakeling van de Nederlandse ambassades in de betreffende landen.

Mede het oog op de door de Kamer aangenomen motie-Korte van Hemel-Nijpels (16 194 nr. 7), vroegen de leden van de V.V.D.-fractie de regering een beschouwing te wijden aan de formele en materiële aspecten van de één-ouder-adoptie.

De leden van de fractie van D66 hadden met belangstelling kennis genomen van dit wetsvoorstel. Zij spraken hun waardering uit voor het feit dat dit wetsvoorstel er thans ligt, al heeft dit wel erg lang moeten duren. Zij achtten het juist dat het opnemen van buitenlandse kinderen met het oog op adoptie wettelijk geregeld wordt en dat Nederland met het invoeren van het vergunningstelsel in de pas gaat lopen met het buitenland.

De leden van de fractie van D66 onderschreven het uitgangspunt, dat voor iedere adoptie geldt dat zij in het kennelijk belang van het kind dient te zijn. Zij waren echter van mening dat het criterium dat «adoptie dan pas mag worden overwogen, indien iedere andere vorm van hulp aan het kind in zijn land van herkomst ontbreekt en ook niet gevonden kan worden» te strikt geformuleerd is.

Prof. mr. J. A. Nota wijst er in zijn artikel in FJR 87/8 op, dat er in de teksten van de Verenigde Naties die hier betrekking op hebben, wordt gesproken van passende «suitable» hulp ter plaatse. De leden van de

D66-fractie zouden graag zien dat de minister bovenstaand uitgangspunt zou herformuleren.

De leden van de fractie van D66 betreurden het dat in het wetsvoorstel wordt uitgegaan van adoptie door een «echtbaar». Zij zagen dit graag uitgebreid met «langdurig samenwonenden». Hoewel dit wellicht buiten het bereik van het wetsvoorstel valt, zouden zij toch graag willen weten of hierover wijzigingen aanstaande zijn.

De leden van de fractie van D66 wezen op de motie-Cornelissen/Nijpels (zitting 1980-1981, 16 194 nr. 9) waarin de wens is uitgesproken om te komen tot een centrale organisatie, die een coördinerende functie zou gaan vervullen met betrekking tot het opnemen van buitenlandse kinderen. De regering heeft thans besloten om af te zien van een centraal orgaan omdat hieraan geen behoefte zou bestaan. De leden van de D66-fractie waren niet geheel overtuigd door de argumenten die de regering voor deze beslissing aanvoert. Zij hadden twijfels over de vraag of de «verdeling» van de taken die in voornoemde motie aan het Centraal Orgaan waren toegedacht, voldoende waarborgen bood voor het behoorlijk uitvoeren van deze taken.

Het Centraal Orgaan zou de centrale wachtlijst moeten beheren. In het wetsvoorstel wordt thans voorgesteld om het beheer van de wachtlijsten over te laten aan de vergunninghouders. Mochten de aspirant-adoptieouders van vergunninghouder willen wisselen, dan komen zij op de nieuwe lijst onderaan te staan. De leden van de fractie van D66 vroegen of dit wel billijk was. Als voorbeeld noemden zij de situatie dat een vergunninghouder slecht blijkt te werken of zelfs helemaal wegvalt. De aspirant-ouders komen dan weer helemaal onderaan te staan met de kans op verjaring van het gezinsonderzoek. Zou niet volstaan kunnen worden met het terugplaatsen met drie of zes maanden bij het wisselen van wachtlijst, zo vroegen deze leden.

Daarnaast zou het Centraal Orgaan adviezen kunnen uitbrengen over het interlandelijk adoptiebeleid, bij voorbeeld over de vergunningaanvragen. De minister stelt thans voor om deze adviezen aan het College van Advies voor de Kinderbescherming te vragen. De leden van de D66-fractie vroegen of het College zelf van mening is dat dit een goede oplossing is.

Toezicht houden op de kwaliteit en objectiviteit van de voorlichting zou een derde taak van het Centraal Orgaan kunnen zijn.

In het wetsvoorstel wordt het geven van voorlichting in twee delen opgesplitst. Het geven van specifieke op het individuele geval gerichte voorlichting in het kader van de bemiddeling wordt overgelaten aan de vergunninghouders.

De algemeen-oriënterende voorlichting wordt overgelaten aan een privaatrechtelijk samenwerkingsverband. Dit laatste voorstel wordt helaas minimaal onderbouwd. Kan de minister hier uitgebreidere toelichting op geven, zo vroegen de leden. Is er hierover al overleg gevoerd met de betrokken organisaties?

De leden van de fractie van D66 waren van mening dat er weinig aandacht wordt geschonken aan de begeleiding van ouders na plaatsing. Van verschillende kanten is erop gewezen dat het in de praktijk voor met name de kleine bemiddelingsorganisaties moeilijk zal zijn voldoende begeleiding na de plaatsing te verzorgen. De leden van de D66-fractie achtten een dergelijke begeleiding van groot belang en vroegen de minister in hoeverre hierin voorzien zal worden.

Wanneer de aspiranthouders de Minister van Justitie om een beginseltoestemming verzoeken, verricht de Raad voor de Kinderbescherming een gezinsonderzoek. De kosten hiervoor dienen de ouders zelf te voldoen, zo constateerden de leden van de D66-fractie. Het werd deze leden echter niet duidelijk hoe hoog dit bedrag zal zijn. Adoptieouders betalen vaak al f 12 000 tot f 15 000 aan de bemiddelingsbureaus. Een duur gezinsonderzoek zou bijdragen aan een nog verdere financiële selectie van potentiële adoptieouders.

De Raden dienen het gezinsonderzoek te verrichten, en dit dient naar de mening van de leden van de D66-fractie, bij voorkeur door gespecialiseerd personeel te gebeuren. Bij de grotere Raden is dit reeds het geval, bij de kleinere echter niet. Uit het oogmerk van «efficiency» is van dit laatste afgezien. Dit overtuigde deze leden niet. Zij achtten een afzonderlijke werkeenheid voor gezinsonderzoek van groot belang.

Zij vreesden echter ook dat in het licht van de bezuinigingen dit alles er niet op vooruit zal gaan. Wat te denken van de zin «de beperking van de onderzoekstaak van de Raden voor wat betreft de gezinsonderzoeken dient te leiden tot een halvering van het daartoe thans benodigde aantal formatieplaatsen». (blz. 11 memorie van toelichting).

De leden van de fractie van D66 vreesden dat het redelijk evenwicht dat bestaat tussen het aantal pleeggezinnen dat beschikt over een beginseltoestemming en het aantal lopende bemiddelingen (blz. 8 memorie van toelichting) daarmee weer verstoord zou worden. Kan de minister toelichten of de «beperking van de onderzoekstaak» verband houdt met de bezuinigingen?

De leden van de S.G.P.-fractie hadden met belangstelling van het wetsvoorstel kennis genomen.

Met de strekking van het voorstel, te weten het treffen van een wettelijke regeling met betrekking tot de procedure rond de beginseltoestemming, alsmede met betrekking tot het verrichten van bemiddeling inzake de opnemings van buitenlandse pleegkinderen, konden zij instemmen.

Het was deze leden overigens niet geheel duidelijk geworden, waarom een wettelijke regeling ter zake zo lang op zich had laten wachten. Zo vroegen deze leden, waarom het na het advies van de Raad van State inzake het ontwerp, houdende een partiële wettelijke voorziening, nog bijna 5½ jaar heeft moeten duren alvorens het onderhavige voorstel kon worden ingediend. Gaarne ontvingen deze leden een nadere toelichting op dit punt. De leden van de S.G.P.-fractie hadden begrip voor de argumenten, die de regering ertoe hadden gebracht voor de materie van de buitenlandse pleegkinderen een afzonderlijke wettelijke voorziening te treffen, met name gelet op het verschil in doelstelling en reikwijdte tussen dit voorstel en de Pleegkinderenwet. Niettemin vreesden deze leden, dat de thans gekozen aanpak zou leiden tot ondoorzichtigheid ten aanzien van de regeling van de totale materie van de opname en verzorging van pleegkinderen.

Zij vroegen in verband daarmee, of integratie van wettelijke regelingen ter zake, waarbij zij met name dachten aan de Pleegkinderenwet, op termijn toch niet overweging zou verdienen.

De leden van de S.G.P.-fractie zouden voorts nog gaarne enige informatie ontvangen over de aantallen buitenlandse kinderen, die de laatste jaren in pleeggezinnen werden opgenomen, en uit welke landen deze afkomstig zijn.

Ten slotte vroegen zij, in hoeveel gevallen na overkomst uiteindelijk geen adoptie wordt uitgesproken. Wat gebeurt er in zulke gevallen met de desbetreffende kinderen, zo vroegen deze leden.

Met de in hoofdstuk 2 van het voorstel opgenomen procedure ter zake van het verkrijgen van de beginseltoestemming konden de leden van de S.G.P.-fractie zich in grote lijnen verenigen. Zij vroegen of de uitvoeringspraktijk met betrekking tot de geldende voorschriften uit de Vreemdelingencirculaire nog tot aanpassingen aanleiding had gegeven.

Ten aanzien van het bepaalde in artikel 3 vroegen deze leden, of het wel zo voor de hand liggend is, dat de beginseltoestemming in het algemeen slechts de opnemings van één pleegkind mag betreffen. Zij dachten in dit verband aan de situatie, dat een kinderloos echtpaar voornemens is in een betrekkelijk korte periode meerdere buitenlandse pleegkinderen te adopteren. Waarom is het dan, mede in het licht van de volgens artikel 3 eerste lid toch reeds beperkte tijdsduur van de beginsel-

toestemming, noodzakelijk te achten dat voor opname van een tweede pleegkind een nieuwe beginseltoestemming dient te worden verkregen?

Ten aanzien van het gestelde in artikel 4, vroegen de leden van de S.G.P.-fractie in de eerste plaats, of niet zou moeten worden voorgeschreven, dat de aspirant-pleegouders reeds bij het verzoek om beginseltoestemming verklaren bereid te zijn het kind later te adopteren. Daarop is toch immers, naar moet worden aangenomen, het in gang zetten van de procedure gericht?

Deze leden hadden voorts uit de memorie van toelichting (blz. 13) begrepen, dat onder de op basis van artikel 4 sub b 1e te verstrekken gegevens, ook behoorde de voorkeur voor een bepaald land van herkomst van het op te nemen pleegkind. Zij vroegen echter of het noodzakelijk was, reeds in het stadium van aanvraag een zodanig voorkeur te veronderstellen c.q. te eisen, mede gelet op het feit dat op dat moment de in artikel 5 tweede lid bedoelde voorlichting nog niet heeft plaatsgevonden.

De leden van de S.G.P.-fractie wezen ten aanzien van het gestelde in artikel 4 sub b 2e, – aannemende dat onder gangbare preventieve behandeling ook preventieve vaccinaties werden verstaan – op het feit, dat er bij aspirant-ouders overwegende gemoedsbezwaren tegen vaccinatie kunnen bestaan.

Zij vroegen zich af, welke ruimte de thans voorgestelde bepaling bood, om met deze bezwaren rekening te kunnen houden, zoals immers ook elders in de wetgeving geschiedt.

Gaarne zagen zij een nadere beschouwing op dit punt tegemoet.

Voorts hadden de leden van de S.G.P.-fractie enkele vragen naar aanleiding van het voorgestelde vijfde lid van artikel 4.

Deze leden konden mede vanuit het profijtbeginsel op zichzelf wel de redelijkheid inzien van de gedachte, dat de aspirant-ouders een bijdrage zouden leveren in de door de overheid te maken kosten. Uit de toelichting was deze leden evenwel niet geheel duidelijk geworden, welke kosten via genoemd artikel op de aspirant-ouders zullen worden verhaald. Betreft dit de volledige kosten van het gezinsonderzoek en de voorlichting of een bijdrage daarin, was met name de vraag van deze leden. Nu de overheid, overigens terecht, zelf deze eis inzake gezinsonderzoek in het kader van het beleid ten aanzien van kinderbescherming stelt, vroegen deze leden zich af, of het wel zo logisch was de kosten daarvan volledig te verhalen.

Deze leden zouden voorts gaarne vernemen, of de regering reeds kan aangeven, welk bedrag bij de in genoemd lid bedoelde algemene maatregel van bestuur zal worden vastgesteld. Kan de regering overigens een indruk geven van de totale kosten, die momenteel met een adoptie-procedure ter zake van een buitenlands kind zijn gemoeid, zo vroegen deze leden. Zij waren bezorgd, dat deze kosten, mede ten gevolge van het in artikel 4, vijfde lid bedoelde bedrag, zo hoog dreigden te worden, dat voor velen alleen reeds om financiële redenen adoptie buiten bereik zou komen te liggen, hetgeen deze leden zouden betreuren.

De leden van de S.G.P.-fractie konden, zoals hiervoor reeds vermeld, instemmen met een wettelijke regeling ter zake van bemiddeling inzake opname van buitenlandse pleegkinderen, dit mede teneinde malafide praktijken te kunnen bestrijden. Kan de regering overigens enig inzicht geven in de mate, waarin zich zulke praktijken voordoen, zo vroegen deze leden.

De in hoofdstuk 4 voorgestelde regeling ten aanzien van de vergunningplicht van bemiddelaars had bij de leden van de S.G.P.-fractie enkele vragen opgeroepen.

Zo was het deze leden opgevallen, dat het niet-rechtspersonen kennelijk niet meer toegestaan zal zijn om als bemiddelaar op te treden. Deze leden vroegen zich af, of hiertoe voldoende redenen aanwezig waren. Waarom is het uitgesloten te achten, dat een individueel persoon of een aantal personen op doelmatige wijze bemiddeling zal kunnen verzorgen, zo vroegen deze leden.

Kan de regering aangeven, waarom een vergunningplicht in deze gevallen onvoldoende waarborgen tegen kwalijke praktijken zou kunnen bieden?

Voorts vroegen deze leden zich af, of aan de mogelijkheid tot zelf regelen van de opnemings van een pleegkind in het buitenland door verschillende bepalingen in het wetsvoorstel niet nodeloos aan banden werd gelegd.

Zij hadden de indruk, dat het instituut van de «zelfdoeners» in een behoefte voorzag, waarvoor naar hun oordeel ruimte zou moeten blijven bestaan. Deze leden wezen als voorbeeld op de situatie, dat aspirant-ouders rechtstreeks contact hadden met een bonafide instelling in het land van herkomst van het kind.

Voorts vroegen deze leden, in hoeverre opname van een pleegkind via een in een ander West Europees land, zoals België, gevestigde bemiddelingsinstantie nog tot de mogelijkheden zou blijven behoren.

Ten slotte vroegen de leden van de S.G.P.-fractie eveneens met het oog op de positie van de zogenaamde zelfdoeners, zich af in hoeverre de bemiddelende instanties verplicht zullen zijn ten aanzien van deze «zelfdoeners» deelbemiddeling te verlenen. Deze leden verwezen op dit punt naar het gestelde op blz. 20 van de memorie van toelichting, welke passage bij deze leden de vraag had opgeroepen of de instanties ook kunnen weigeren deze deelbemiddeling te verlenen.

Gaarne ontvingen de leden van de S.G.P.-fractie inzicht omtrent de aard van de nadere regelen welke de regering overeenkomstig artikel 12 achtste lid zal gaan stellen. Het was deze leden in dit verband opgevallen, dat er geen bevoegdheid is toegekend om nadere regelen te stellen ten aanzien van de in artikel 12 zesde lid vervatte eis met betrekking tot adequate toerusting. Waarom bestond hieraan geen behoefte? Ook de toelichting op dit lid was uiterst summier, naar deze leden hadden geconstateerd.

Zij zouden derhalve een nadere toelichting op artikel 12 zesde lid op prijs stellen.

Het was de leden van de S.G.P.-fractie opgevallen dat in de artikelen 13 en 14 aan de minister een zeer ruime beleidsruimte werd verleend om vergunningen te weigeren c.q. in te trekken. Met name de in artikel 13 omschreven gronden tot afwijzing waren naar het oordeel van deze leden zodanig geformuleerd, dat deze weinig aanknopingspunten tot objectieve toetsing bevatten. Dit achtten deze leden uit een oogpunt van rechtszekerheid niet onbedenklijk. Was met name voor de tweede in artikel 13 vermelde toetsingsgrond niet een objectiever criterium denkbaar geweest?

De leden van de S.G.P.-fractie hadden de indruk, dat de in artikel 21 verleende bevoegdheden, nogal ruim waren omschreven en zelfs van wijdere strekking waren dan de bevoegdheden welke in het algemeen in het kader van de strafvordering aan opsporingsambtenaren zijn verleend.

Uit de memorie van toelichting was hun omtrent de noodzaak van deze verstrekkende bevoegdheden niet gebleken. Gaarne ontvingen zij op dit punt een nadere toelichting.

Ten aanzien van een aantal onderwerpen van meer algemene strekking maakten de leden van de S.G.P.-fractie tot slot nog de volgende opmerkingen.

Deze leden konden op zichzelf wel instemmen met de overwegingen, welke de regering ertoe hadden gebracht alsnog niet over te gaan tot instelling van een centrale organisatie op het onderhavige terrein, mede gelet op het daaraan verbonden kostenaspect.

Wel vroegen zij zich af, of het achterwege laten hiervan niet betekent, dat nu meer taken dan nodig bij de overheid (in casu het Ministerie van Justitie) blijven berusten. In dit licht vroegen deze leden in hoeverre verdere deregulering op dit terrein mogelijk en wenselijk is te achten.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden kennis genomen van de in het nader rapport genoemde overwegingen, welke de regering ertoe hadden

gebracht het beginsel van artikel 227 tweede lid Boek 1 niet in het onderhavige wetsvoorstel op te nemen. Deze argumentatie had deze leden evenwel niet geheel overtuigd. Zij wezen erop, dat de regering in de memorie van toelichting (pag. 6/7) zelf verklaart dat het beleid gericht op de toelating van minderjarigen ten behoeve van adoptie dit beginsel tot uitgangspunt dient te hebben. Betekent dit niet, zo vroegen deze leden, dat ook reeds in de fase van beginseltoestemming, dit uitgangspunt relevant is? Hoe verhoudt zich hiermee dan de passage in het nader rapport (blz. 1 rechterkolom onder) dat die toetsing in dit stadium niet aan de orde is? Gaarne ontvingen deze leden op dit punt een verduidelijking.

Voorts vroegen deze leden om een nadere toelichting op de gevolgen van de bezuinigingen ten aanzien van de Raden voor de Kinderbescherming voor de mogelijkheden tot adequate uitvoering van het voorliggende wetsvoorstel. Betekent de aangekondigde halvering van de voor dit doel beschikbare formatieplaatsen niet noodzakelijkerwijze dat afbreuk wordt gedaan aan de kwaliteit van de gezinsonderzoeken dan wel dat de voor deze onderzoeken benodigde tijdsduur wordt verlengd, zo vroegen deze leden. Daarnaast wezen deze leden op het tijdsbeslag voortvloeiend uit de in artikel 20 geregelde aanwijzing van ambtenaren van de kinderbescherming ten behoeve van de naleving van deze wet. Deze leden vreesden, dat genoemde bezuinigingen de kansen op een effectief toezicht nadelig zouden beïnvloeden.

Tot slot hadden de leden van de S.G.P.-fractie kennis genomen van opmerkingen van de Vereniging van Secretarissen van de Raden voor Kinderbescherming ten aanzien van artikel 10 van het wetsvoorstel (de toevertrouwing), zoals verwoord in de brief van 16 oktober 1987 aan de vaste Commissie voor Justitie. Gaarne vernamen deze leden de reactie van de regering hierop.

De leden van de P.P.R.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel. Op zich waren zij blij dat er nu eindelijk een wetsvoorstel ter tafel lag. Over de invulling van de regelen zeiden zij niet geheel tevreden te zijn.

Zij konden zich vinden in het uitgangspunt van de regeling dat toelating van een buitenlands pleegkind met het oog op adoptie slechts mag worden overwogen indien een toekomstige adoptie in Nederland in het kennelijk belang van het kind moet worden geacht. Dat interlandelijke adoptie niet bevorderd mag worden in het kader van ontwikkelingshulp en pas mag indien iedere andere vorm van hulp aan het kind in zijn land van herkomst ontbreekt en ook niet gevonden kan worden, werd ook door de leden van de P.P.R.-fractie van harte onderschreven. Zij waren echter van mening dat de uitwerking van deze beginselen hier en daar nog te wensen overliet. Zo verbaasden zij zich erover dat in de wetstekst zelf deze uitgangspunten niet zijn terug te vinden. Zij vroegen of dit een bewuste keuze was en zo ja, waarom deze keuze gemaakt is. Om de aan het wetsvoorstel ten grondslag liggende uitgangspunten in de praktijk te realiseren is het van groot belang om zorgvuldig na te gaan, in het land van herkomst, of door de eigen ouders afstand ter adoptie is gedaan en dat overkomst naar Nederland in het belang van het kind is. De controle daarop vonden de aan het woord zijnde leden te gering. Zo wordt van de bemiddelende organisaties geen verantwoording verlangd van hun contacten in de landen van herkomst. Deze leden vonden het gewenst te regelen dat de bemiddelingsorganisaties slechts contacten onderhouden met door de plaatselijke overheden in het land van herkomst erkende organisaties.

In toenemende mate ontstaat er een erkenning van het feit dat het voor het kind op latere leeftijd gewenst is dat er zoveel mogelijk informatie over het kind en zijn achtergrond wordt verzameld. Ook hierin zagen de leden van de P.P.R.-fractie een taak weggelegd voor de bemiddelende organisaties.

Omtrent de voorwaarden voor opnemng van buitenlandse kinderen, waren de leden van de P.P.R.-fractie niet geheel tevreden. Zij vonden het principieel onjuist dat ook in deze wet ervan wordt uitgegaan dat alleen echtelieden voor het pleegouderschap in aanmerking komen. De enkele toelichting dat «alleen echtelieden in aanmerking komen omdat alleen zij volgens de Nederlandse wet een kind kunnen adopteren», beschouwden de leden van de P.P.R.-fractie als volstrekt onvoldoende. Om welke reden kiest het kabinet ervoor om deze wetsbepaling te handhaven? Kan dan ook aangegeven worden op welke gronden men meent dat echtelieden beter tot adoptie en verzorging c.q. opvoeding in staat zouden zijn dan alleenstaanden of samenwonenden, zowel hetero- als homosexueel? De aan het woord zijnde leden begrepen niet waarom in artikel 4c wordt vereist dat aspirant-pleegouders gedurende ten minste een jaar de in hun gezin verblijvende kinderen moeten hebben verzorgd en opgevoed voordat een verzoek tot verlening van een beginseltoestemming in behandeling wordt genomen. Zij vroegen wat het kabinet van de reactie vond dat dit een ongewenste bemoeienis is van de overheid met de gezinsplanning van de ouders. Licht het niet meer voor de hand de beoogde stabilisatie in het gezin onderdeel te laten uitmaken van het gezinsonderzoek in plaats van het zo strikt te regelen, zo vroegen deze leden.

Zij hadden ook moeite met de voorwaarde dat de aspirant-pleegouders voor de aanvang van het onderzoek de kosten daarvan betaald moeten hebben. In hoeverre draagt de overheid er hier toe bij dat slechts welgestelden kinderen kunnen adopteren? Immers de adoptieouders betalen al f 12 000 tot f 15 000 aan totale kosten. Aan welk bedrag wordt overigens gedacht als men het heeft over de bijdrage die de ouders moeten betalen aan de kosten van de behandeling van het verzoek?

Het lid van de G.P.V.-fractie had met belangstelling en veelszins ook met waardering kennis genomen van de inhoud van het wetsvoorstel. Het voorstel bevat in feite een wettelijke regeling van een praktijk, die thans in veel opzichten bevredigend werkt. In de toelichting (blz. 3) wordt erop gewezen dat het aantal bemiddelende organisaties zich geleidelijk heeft gestabiliseerd. Kan ook worden aangegeven om hoeveel organisaties het gaat? Is het reëel om te veronderstellen dat de thans opererende bemiddelende organisaties hun werkzaamheden zullen kunnen voortzetten na de inwerkingtreding van de voorgestelde wet? Of moet verwacht worden dat sommige organisaties de nieuwe wettelijke regeling niet zonder aanpassingen zullen kunnen overleven?

Het lid van de G.P.V.-fractie had kennis genomen van de argumenten om af te zien van de instelling van een centraal coördinerend orgaan. Eén van de gevolgen van deze beslissing is dat een afzonderlijke voorziening moet worden gecreëerd voor de op het gezinsonderzoek voorbereidende algemene voorlichtingswerkzaamheden. Hij wees erop dat op verschillende plaatsen in de toelichting over deze algemene voorlichting wordt gesproken, maar dat het niet altijd even duidelijk is hoe en onder wiens verantwoordelijkheid deze algemene voorlichting precies zal worden georganiseerd. Op blz. 4 van de toelichting wordt gesteld dat het zal moeten gaan om een privaatrechtelijk samenwerkingsverband van de bemiddelende organisaties. Dit doet vermoeden dat de verantwoordelijkheid voor de algemene voorlichting komt te liggen bij deze organisaties. Echter, in artikel 5, derde lid wordt bepaald dat de algemene voorlichting dient te geschieden onder toezicht van de Minister van Justitie, die regels kan stellen omtrent de organisatie, de inhoud en de bekostiging ervan. Deze vergaande bevoegdheid roept de vraag op hoe vrij de bemiddelende organisaties nog zijn om zelfstandig de vorm en inhoud van de algemene voorlichting te regelen. In artikel 12, zevende lid worden de bemiddelende organisaties verplicht tot samenwerking «in het bijzonder op het terrein van de algemene voorlichting van de aspirant-pleegouders». Uit de

toelichting (blz. 20) blijkt dat deze gevraagde samenwerking verder kan gaan dan de verantwoordelijkheid voor de algemene voorlichting. Zo wordt ook gesproken over samenwerking c.q. onderlinge afstemming tussen vergunninghouders ter zake van de contacten met het buitenland en op het gebied van de nazorg. Zullen deze laatste zaken ook geregeld (kunnen) worden op grond van de algemene maatregel van bestuur ex artikel 5, derde lid? Als dat het geval is, worden de bemiddelende organisaties dan niet te veel in een keurslijf gedwongen ten koste van de vrijheid en zelfstandigheid van de individuele organisatie?

Het lid van de G.P.V.-fractie constateerde dat het wetsvoorstel ook beoogt te voorkomen dat buitenlandse pleegkinderen naar Nederland worden gehaald door pleegouders die niet beschikken over een beginseltoestemming. Thans kan daartegen niet effectief worden opgetreden omdat het weigeren van een vergunning tot verblijf om humanitaire redenen nauwelijks mogelijk is. In hoeverre verandert het wetsvoorstel iets aan die situatie? Immers, de humanitaire redenen zullen ook na de inwerkingtreding van de wet vaak nog aanwezig kunnen zijn. Zal de Minister van Justitie ook in de toekomst niet door zulke pleegouders voor voldongen feiten kunnen worden gesteld? Wordt dit in feite niet erkend door de bepaling in artikel 9, tweede lid, waarin de financiële verantwoordelijkheid voor pleegkinderen ook voor illegale pleegkinderen wordt geregeld? In dit verband wees dit lid op een publikatie in het Algemeen Politieblad van 4 februari 1984, waarin melding werd gemaakt van vrij omvangrijke illegale praktijken rond interlandelijke adoptie. Is bekend of dergelijke praktijken zijn nog altijd voordoen?

Het lid van de G.P.V.-fractie sprak vervolgens zijn waardering uit voor het gekozen uitgangspunt, namelijk dat voor iedere adoptie geldt, dat zij in het kennelijk belang van het kind moet zijn. Interlandelijke adoptie mag ook naar zijn overtuiging niet worden bevorderd in het kader van ontwikkelingshulp. Adoptie is een mogelijkheid die pas aan de orde kan komen als iedere andere vorm van hulp aan het kind in zijn land van herkomst ontbreekt en ook niet gevonden kan worden. Hij meende dan ook dat dit uitgangspunt een strakke wettelijke regeling, zoals de onderhavige, rechtvaardigt. Is ook bekend of dit standpunt wordt gedeeld door die landen waar thans de meeste geadopteerde kinderen vandaan komen?

Het lid van de G.P.V.-fractie constateerde dat in het wetsvoorstel een taak is toebedeeld aan het College van Advies voor de Kinderbescherming. In de toelichting (blz. 10) wordt daarover opgemerkt dat dit college wordt aangewezen voor de advisering met betrekking tot de beginseltoestemming. Wordt hiermee iets anders of iets meer bedoeld dan is geregeld in artikel 7, waarin het College van Advies uitsluitend een taak krijgt in de herzieningsprocedure in geval van een afwijzing van een verzoek tot verlening of verlenging van een beginseltoestemming of de intrekking ervan?

Het lid van de G.P.V.-fractie vroeg of in het wetsvoorstel de verantwoordelijkheid, inclusief de financiële, voor de opnemings van een pleegkind in ons land niet te veel uitsluitend bij de pleegouders wordt gelegd. Zoals voorgesteld zullen de aspirant-ouders aansprakelijk zijn voor alle risico's vanaf het vertrek van het kind uit het land van herkomst. Kunnen zij evenwel in alle situaties die verantwoordelijkheid wel voldoende dragen? Behoort niet in de eerste plaats de bemiddelende organisatie verantwoordelijk te zijn voor bij voorbeeld de juistheid van de medische verklaring met betrekking tot het buitenlandse pleegkind? Is het niet juist om de bemiddelende organisatie aansprakelijk te stellen in geval van duidelijke nalatigheid in het verstrekken van correcte informatie omtrent het pleegkind?

Adoptie en zeker interculturele adoptie is een ingrijpend proces, dat zorgvuldig begeleid en met de nodige waarborgen omkleed dient te worden aldus het lid van de R.P.F.-fractie. Het lid van de R.P.F.-fractie

sprak derhalve zijn waardering uit, dat de regering na zoveel jaren is gekomen met het voorliggend wetsvoorstel, dat regels stelt om de procedures rond opnemng van buitenlandse aspirant-adoptiekinderen – althans in Nederland – in goede wettelijke banen te leiden. Herhaaldelijk had dit lid op het stellen van wettelijke regels op dit terrein aangedrongen. Adoptie van kinderen uit het buitenland heeft sinds 1970 een grote vlucht genomen, waarbij inmiddels duizenden kinderen betrokken zijn. In lang niet alle gevallen is daarbij aan de meest elementaire eisen van rechtszekerheid voor kinderen, biologische en adoptieouders voldaan. Dit heeft er inmiddels toe geleid dat bij voorbeeld India, Colombia, Thailand en recentelijk Sri Lanka strengere eisen stellen aan (de procedure voor) adoptie. Het is terecht dat dit wetsvoorstel bij deze tendens aansluit. Het levensgeluk van vele duizenden kinderen is ermee gemoeid. Bovendien moet zoveel mogelijk voorkomen worden, dat biologische en adoptieouders het slachtoffer worden van geldelijk gewin van anderen. Daarvoor is nodig, dat relevante verifieerbare gegevens over betrokkenen beschikbaar zijn en dat bemiddelingsinstanties in het buitenland en in Nederland ten minste aan minimumkwaliteitseisen voldoen. Het wetsvoorstel kan om dit te bereiken een bruikbaar handvat worden. Gelet op de verantwoordelijkheid van de Nederlandse overheid voor de kinderbescherming meende dit lid, dat ook ter zake van het opnemen in Nederland van buitenlandse aspirant-adoptiekinderen voor de overheid een zekere taak en verantwoordelijkheid aanwezig is. De in de praktijk ontstane procedure rond de beginseltoestemming, die door het Ministerie van Justitie al dan niet wordt verleend, geeft hier ook blijk van. Dit lid sprak daarom zijn teleurstelling uit dat het zo lang heeft geduurd eer dit wetsvoorstel bij de Staten-Generaal aanhangig werd gemaakt. Overigens onderschreef hij de hoofdlijnen van het wetsvoorstel: het wettelijk vaststellen van de procedure voor verkrijging van een beginseltoestemming, de introductie van een vergunningstelsel voor bemiddelingsorganisaties en vormen van toezicht en controle. Op enkele punten achtte hij het wetsvoorstel voor verbetering vatbaar. Hij zou hierop nog terugkomen.

Het wetsvoorstel heeft een lange voorgeschiedenis. Daarin valt op dat maar liefst twee voorontwerpen noodzakelijk bleken, voordat het onderhavig wetsvoorstel tot stand kwam. Is de staatssecretaris van mening, dat thans met de bij interlandelijke adoptie betrokken instanties een voldoende mate van consensus is bereikt om straks de wet met des te meer recht te kunnen uitvoeren en handhaven? Of liggen er nog knelpunten?

Het wetsvoorstel is met name gebaseerd op het rapport van de werkgroep-Broeke (1978) en de nota van de voormalig staatssecretaris Haars (1980). Recent zijn hier en daar geluiden waarneembaar, dat de opvoeding na transculturele adoptie met name wanneer kinderen ouder worden, niet altijd vlekkeloos blijkt te verlopen. Te denken valt aan wat genoemd wordt: het geen-bodemsyndroom. Zijn deze geluiden ook bij de staatssecretaris bekend en zo ja meent zij, dat dit aanleiding zou kunnen zijn tot een nadere bezinning op interculturele adoptie? Is bekend in welke omvang deze vorm van opvoedings- en cultuurproblemen zich voordoet?

Bij de bespreking van de voor- en nadelen van de centrale organisatie voor het interlandelijke adoptiebleid stelt de memorie van toelichting, dat het aantal bemiddelende organisaties zich heeft gestabiliseerd. Kan hieromtrent nadere informatie worden verschaft? Hoeveel organisaties zijn er afgevallen en welke redenen lagen daar in het algemeen aan ten grondslag? Hoeveel zijn er nu en welke aantal stelt de staatssecretaris zich voor onder het regime van de vergunningverlening? Ter zake van het achterwege laten van de instelling van een centrale instantie kon het lid van de R.P.F.-fractie, ondanks de aanvaarding door de Tweede Kamer van de gewijzigde motie-Cornelissen en Nypels, zich vinden in argumentatie van de bewindsvrouw. Wel vroeg hij zich af welke rol het afwijzen door een van de grote bemiddelende organisaties van een centraal orgaan vanwege de vermoedelijke hoge kosten in het besluit vormingsproces had

gespeeld. Voorlichting in Nederland aan aspirant-pleegouders vormt een essentieel onderdeel van het gehele proces rond de totstandkoming van een interlandelijke adoptie. In dit verband ontving het R.P.F.-fractielid gaarne meer informatie over de wijzigingen, die het kabinet voorstaat in de rol van de Raden voor de Kinderbescherming. Deeltaken zouden moeten worden overgenomen door een privaatrechtelijk samenwerkingsverband. Wat wordt bedoeld met «op het gezinsonderzoek voorbereidende voorlichtingswerkzaamheden»? Is dit het aanwezig zijn van iemand van de Raad bij algemene voorlichtingsbijeenkomsten van bemiddelingsorganisaties? Welke tijdsbeslag is daarmee gemoeid? Rechtvaardigt dit een halvering van het aantal voor deze tak van dienst nu benodigde formatieplaatsen?

De motivering voor het vragen van een bedrag ter bestrijding van de kosten van de behandeling van het verzoek is gelegen in het profijtbeginsel. Kan een indicatie worden gegeven van de te verwachten hoogte van de bijdrage? Is er rekening mee gehouden, dat adoptie van buitenlandse kinderen voor de ouders een kostbare zaak is (circa f 15 000 per adoptie)? Is ook overwogen, dat – maatschappelijk gezien – het adopteren van kinderen een nuttige zaak is, gelet op het achterblijven van het gemiddelde aantal kinderen en op de te verwachten vergrijzing in ons land? Is er een vergelijking te maken van de maatschappelijke kosten van een adoptie en van een bevalling? Al met al achtte het R.P.F.-fractielid heffing van een mogelijk prohibitieve bijdrage een zeer problematische zaak. Bij een hoge bijdrage zou er wel eens een drastische daling van de belangstelling kunnen optreden. Daarnaast zag hij een principiële bezwaar. De memorie van toelichting (blz. 4, regel 13) spreekt van «dienstverlening door overheidsinstanties», maar is het gezinsonderzoek wel te beschouwen als «dienstverlening» vanwege het belang voor het kinderbeschermingsbeleid?

Verder vroeg dit lid wie deel zouden uitmaken van een eventueel op te richten samenwerkingsverband en welke onderwerpen in de voorlichting aan de orde zouden dienen te komen. Hij vermoedde, dat deze voorlichting ter hand genomen zal worden door hetzij vrijwilligers, hetzij betaalde krachten, hetzij beiden. Hij betwijfelde of de vrijwilligers die voor de vergunninghouders werkzaam zijn, in staat zijn deze taken die zij reeds verrichten, ter hand te nemen.

Bij betaalde krachten rijst uiteraard de vraag naar de bekostiging, waarover een algemene maatregel van bestuur zal moeten verschijnen. Wat zal dit in financieel opzicht betekenen voor aspirant-ouders? Meent de staatssecretaris, dat in enigerlei vorm hier ook een taak voor de kerkelijke diaconieën aanwezig is, bij voorbeeld in financiële zin?

De opnemings van het buitenlandse pleegkind geschiedt met het oog op adoptie. Het lid van de R.P.F.-fractie wilde weten in welke mate bij de thans in Nederland woonachtige kinderen de adoptie is gerealiseerd. Worden gegevens hieromtrent opgenomen in de centrale lijst van het Ministerie van Justitie? Dat het proces gericht is op adoptie komt in de wettekst tot uiting in de begripsbepaling van «buitenlands pleegkind» in artikel 1 en in artikel 5, tweede lid waar over de inhoud van de algemene voorlichting wordt gesproken. De bereidheid van aspirant-adoptieouders om adoptie aan te vragen is echter geen bindende voorwaarde voor het verlenen van een beginseltoestemming. Afwezigheid van de bereidheid vormt slechts een contra-indicatie. Welk gewicht heeft deze contra-indicatie? Duidelijkheid hieromtrent achtte het lid van de R.P.F.-fractie van groot belang in verband met de naam, de nationaliteit van en het wettelijk vertegenwoordigerschap over het kind, zoals ook is verwoord in artikel 8 van de verklaring van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over plaatsing in pleeggezinnen en adoptie van kinderen (4 december 1986). Hoe wordt gehandeld als de adoptie geen doorgang vindt?

De regering heeft gekozen voor een aparte wet naast de Pleegkinderenwet. Het lid van de R.P.F.-fractie kon dit billijken gelet op de specifieke aspecten van interlandelijke adoptie. Gevolg van de huidige constructie is

evenwel, dat de procedure rond afstandsverklaring en adoptie van Nederlandse kinderen ongeregeld blijft. Welke oplossing staat de regering in dit opzicht voor? Dat het concept voor een partiële wettelijke voorziening van de procedure voor de beginseltoestemming niet verder is gekomen dan de Raad van State had dit lid teleurgesteld. Nu het onderhavige wetsvoorstel voorligt dient met voortvarendheid aan de totstandkoming hiervan gewerkt te worden.

Terecht vervult het belang van het kind een centrale rol bij de criteria die worden gehanteerd om te beoordelen of een adoptie gerechtvaardigd is. In navolging van de Raad van State in zijn advies vroeg het lid van de R.P.F.-fractie in dit verband naar de betekenis van de zinsnede dat «iedere andere vorm van hulp aan het kind in zijn land van herkomst ontbreekt en ook niet gevonden kan worden». Wordt onder het ontbreken van iedere vorm van hulp ook verstaan het wel aanwezig zijn van opvang in een kinder- of weeshuis?

Dat de regering overigens vasthoudt aan de eerste verantwoordelijkheid van de eigen ouders of familieleden verheugde dit lid. Wel vroeg hij of aan de vergunninghouders ook een verantwoordelijkheid zal worden opgelegd, dat zij zich ervan verzekeren, dat het kind zich in een hulpeloze situatie bevindt en dat de situatie ook aan de aspirant-pleegouders bekend is voor zij naar het kind vertrekken. Ter zake van landen, die geen deugdelijke afstandsverklaringen afgeven, wilde dit lid weten welke landen dit momenteel zijn en hoe de gedragslijn ten opzichte van deze landen is, als zich toch aspirant-adoptiekinderen uit die landen via aspirant-adoptieouders melden voor toelating in Nederland. De aspirant-adoptieouders dragen een grote financiële verantwoordelijkheid. Zo wordt in artikel 9 aan hen de verplichting opgelegd te voorzien in de kosten van verzorging en opvoeding van dit kind vanaf het tijdstip van zijn vertrek uit het buitenland naar Nederland. Hieruit valt naar de mening van het R.P.F.-fractielid af te leiden, dat de verantwoordelijkheid van de bemiddelende instantie op het tijdstip van vertrek naar Nederland ophoudt. Is dit een juiste interpretatie? Hoe denkt de staatssecretaris over de introductie van een aansprakelijkheid voor de vergunninghouder voor grove nalatigheid, bij voorbeeld wanneer een kind niet voor adoptie beschikbaar blijft op het moment van aankomst van aspirant-adoptieouders in het buitenland of wanneer uiteindelijk geen toelating in Nederland wordt verkregen, dan wel aan andere formele vereisten niet voldaan kan worden? Sinds jaren was de duur van de gezinsonderzoeken erg lang. De memorie van toelichting meldt dat de duur hiervan aanzienlijk is gereduceerd. Welke oorzaken liggen hieraan ten grondslag? Hoe groot is nu ongeveer het tijdsverloop tussen de verlening van de beginseltoestemming en de plaatsing van een kind? Welke effecten hebben hierop de verscherping van de eisen door adoptielanden, zoals bij voorbeeld Sri-Lanka?

Het lid van de R.P.F.-fractie had eerder gesteld, dat hij met de hoofdlijnen van het wetsvoorstel kon instemmen. De toelichting op dit punt had hem echter aanleiding gegeven tot de volgende vragen. Door de introductie van het vergunningsstelsel worden natuurlijke personen als bemiddelaar geweerd. Het zelf doen van aspirant-adoptieouders blijft evenwel mogelijk. Welke motivatie ligt hieraan ten grondslag? Kan een indicatie worden gegeven van het aantal zelfdoeners? Op grond van welke criteria is geconcludeerd, dat een aantal organisaties op verantwoorde wijze de bemiddeling verzorgen? Welke reden ligt ten grondslag aan de vervroeging van het tijdstip waarop inschrijving bij een bemiddelaar mogelijk wordt?

Ten slotte vroeg het R.P.F.-fractielid de aandacht voor een probleem dat, hoewel buiten dit wetsontwerp vallend, met adoptie van een buitenlands kind verband houdt. Volgens artikel 23 van het Besluit Burgerlijke Stand kan een buiten Nederland opgemaakte geboorte-akte worden ingeschreven in het geboorteregister te 's-Gravenhage als de akte een (ex-)Nederlander betreft. Het moet hierbij gaan om een «buiten Nederland overeenkomstig de plaatselijke voorschriften opgemaakte akte van

geboorte». Dit betekent – volgens de ambtenaar van de burgerlijke stand, gesteund door de jurisprudentie – dat vervangende geboorteverklaringen (akte van bekendheid, verklaringen van een verloskundige, certificates of birth, paspoort) niet voor inschrijving in aanmerking komen. Echter, ook in landen waar men geboorte-aktes kent, wordt lang niet altijd zo'n akte opgemaakt, maar wordt nogal eens een vervangende geboorteverklaring afgegeven (bij voorbeeld Indonesië). Dit heeft tot gevolg, dat uit die landen geadopteerde kinderen in de problemen komen, als hier een geboorte-akte gevraagd wordt; zij dienen zich dan tot het geboorteland te wenden, hetgeen niet zelden problematisch is en dan ook nog geen echte geboorte-akte oplevert. Werkt men op het Ministerie van Justitie aan een wijziging waardoor vervangende geboorte-aktes wel ingeschreven kunnen worden?

II. ARTIKELN

Artikel 1

De leden van de C.D.A.-fractie konden zich in het begrip echtgenoten vinden, omdat aangesloten wordt bij de adoptiewet.

Het lid van de R.P.F.-fractie achtte het principieel juist, dat alleen echtgenoten voor het pleegouderschap in de zin van deze wet in aanmerking komen.

Artikel 2

Het lid van de R.P.F.-fractie legde het volgende probleem voor. Een in België al jaren woonachtig echtpaar met de Nederlandse nationaliteit neemt een buitenlands pleegkind op. Na een paar maanden wordt de man door zijn werkgever met onmiddellijke ingang overgeplaatst naar Nederland, waardoor men meteen naar Nederland verhuist. Moet men dan eerst een beginseltoestemming vragen? Is men strafbaar, als men dat niet doet?

Tweede lid

De leden van de fractie van het C.D.A. vroegen of dit punt niet te fraudegevoelig is en of een toetsing achteraf of een melding door de «ouders» vooraf deze fraudegevoeligheid niet zou kunnen beperken.

Ook nu gaat het om het belang van het kind en ook zij zullen toch verklaringen van afstand en gezondheid moeten kunnen overleggen, zo meende de C.D.A.-fractie.

Met betrekking tot de zogenaamde zelfdoeners vroegen de leden van de V.V.D.-fractie wat de regering met het «op onjuiste wijze de rapportage gebruiken» bedoelde. Overigens leidden zij uit de reactie van de regering op het betreffende onderdeel (punt 5) van het advies van de Raad van State af, dat de regering op zichzelf geen bezwaar heeft tegen deze zogenaamde «zelfdoeners», doch dat zij wenst te waarborgen, voor zover dat binnen haar vermogen ligt, dat zich geen ongewenste praktijken voordoen.

De leden van de V.V.D.-fractie begrepen de relevantie niet van de noodzaak de voorkeur voor een bepaald land van herkomst van het op te nemen pleegkind uit te spreken bij het indienen van het verzoek tot verlening van een beginseltoestemming.

Bovendien blijkt in de praktijk dat aspirant-ouders dat vaak nog niet weten in afwachting van de algemene voorlichting.

Ten aanzien van de bijdrage in de kosten door aspirant-pleegouders verzochten de leden van de V.V.D.-fractie de regering een aanduiding te geven van de omvang van deze kosten en van de bijdrage, waartoe de aspirant-pleegouders verplicht zullen worden.

Het lid van de G.P.V.-fractie meende dat de bepalingen in dit artikel een belangrijke rem kunnen zijn op het illegaal adopteren. Hij wees erop dat dit artikel zo is geredigeerd dat een beginseltoestemming slechts kan worden verleend aan aspirant-ouders, die in Nederland verblijven. De situatie kan zich eventueel voordoen dat in het buitenland wonende Nederlanders aldaar een kind willen adopteren, maar dat de desbetreffende autoriteiten een beginseltoestemming van de Nederlandse Minister van Justitie willen zien. Zal in het geven van een beginseltoestemming in dergelijke situaties kunnen worden voorzien op grond van de regels van het wetsvoorstel?

Artikel 4

De leden van de C.D.A.-fractie konden begrip opbrengen voor de weerstand die in de commentaren valt waar te nemen tegen de vergoeding van kosten voor onderzoek door de aspirant-pleegouders omdat onduidelijk is waarom voor dit onderzoek wel betaald zou moeten worden. Er is immers toch sprake van een onderzoek met het oog op adoptie van het buitenlandse pleegkind en tot nu toe wordt bij Raden voor de Kinderbescherming geen bijdrage gevraagd voor een onderzoek. Het profijtbeginsel alleen voor deze ouders toepassen, lijkt ons weinig onderbouwd. Het onderzoek wordt opgelegd, zo meenden deze leden en is niet vrijwillig.

Verder zouden voornoemde leden graag geïnformeerd worden over de hoogte van het bedrag, dat met het onderzoek zal zijn gemoeid en of gedacht is aan terugbetaling in bepaalde gevallen. Waarom, zo vragen deze leden, moet al bij de aanvraag voorkeur voor een land worden uitgesproken? Is de nog te ontvangen voorlichting niet mede bedoeld om deze keuze weloverwogen te kunnen maken?

De leden van de fractie van D66 zagen graag dat in artikel 4 de voorwaarde wordt opgenomen dat de ouders het kind bereid zijn te adopteren. Deze voorwaarde geldt nu slechts als contra-indicatie bij het gezinsonderzoek, terwijl het toch van groot belang is.

Het lid van de G.P.V.-fractie vroeg of het wel juist is dat aspirant-ouders ook de kosten moeten dragen van de behandeling van het verzoek tot verlening van een beginseltoestemming. Hij wees erop dat in veel gevallen adoptie al een zeer kostbare aangelegenheid is. Het zogenaamde gezinsonderzoek vloeit voort uit de algemene verantwoordelijkheid van de overheid voor de kindbescherming. Is het dan wel juist om de aspirant-ouders tot betaling van de kosten ervan te verplichten? Om welke bedragen zal het vermoedelijk gaan?

onder b1

Waarom wordt in zo'n vroeg stadium gevraagd naar de voorkeur van de aspirant-ouders voor een bepaald land van herkomst van het op te nemen pleegkind, zo vroeg het lid van de R.P.F.-fractie.

sub a, onder 2

Zijn voorbeelden van dergelijke, voor het kind van levensbelang zijnde behandelingen te noemen vroeg het lid van de R.P.F.-fractie? Worden bij voorbeeld de gemoedsbezwaarden tegen preventieve (of sommige preventieve) injecties hierdoor getroffen? Geldt dit evenzeer voor princi-

peel-bezwaarden tegen bloedtransfusie (zoals bij voorbeeld Jehovah's getuigen)?

Artikel 5

Afgezien van de vraag hoe deze kosten berekend zouden moeten worden, vroegen de leden van de C.D.A.-fractie of de vraag gerechtvaardigd is of er geen verschil gemaakt zou moeten worden in voorlichting ter oriëntatie en voorlichting die gericht is op het maken van een goede keuze? Uit de gegevens van de Raden van de Kinderbescherming blijkt dat 25–35% van de aspirant-pleegouders afvalt tijdens het onderzoek van de Raad. De C.D.A.-fractie trok daaruit de conclusie dat de directe informatie, voorlichting en confrontatie een selecte werking heeft. Hoe denkt de regering deze voorlichting verder vorm te geven? Deze persoonlijke voorlichting vereist immers vakbekwaamheid. Hoe kunnen de Raden op het vervolg van de algemene voorlichting inspelen, als zij bij die nieuwe voorlichting niet zijn betrokken?

Omtrent het onderzoek zijn toch ook afspraken gemaakt in de «normenrapporten», zo merkten voornoemde leden op en is de regering voornemens aanwijzingen te geven? Is er inzicht in de kostenstructuur van het nieuwe voorlichtingsorgaan en wegen die op tegen de bezuinigingen bij de Raden? Zou een onderzoek aan de Raden niet achterwege kunnen blijven, als van te voren vaststaat dat, bij voorbeeld op grond van leeftijd, een verzoek wordt afgewezen en zou dat bij de wet geregeld dienen te worden?

Het lid van de G.P.V.-fractie merkte op dat een beginseltoestemming zal worden geweigerd onder meer als één der aspirant-pleegouders op het tijdstip van de indiening van het verzoek de leeftijd van 42 jaren heeft bereikt. Wat wordt precies verstaan onder «tijdstip van de indiening van het verzoek»? Is dit het moment waarop het eerste schriftelijk verzoek als zodanig wordt gedaan of geldt pas het tijdstip wanneer conform het bepaalde in artikel 4 het verzoek in behandeling is genomen?

vierde lid

Het lid van de R.P.F.-fractie wilde weten op welke wijze onderscheid gemaakt zal worden tussen een afschrift en het origineel van het gezinsonderzoeksrapport, zodat duidelijk is dat het afschrift geen rechtskracht bezit.

vijfde lid

Enige duidelijkheid voor ouders en aspirant-ouders leek de leden van de C.D.A.-fractie op zijn plaats, hoewel zij begrip konden opbrengen voor het stellen van een leeftijdsgrens. Deze leden vroegen of het, met het oog op de privacy, wel wenselijk is het originele rapport in zijn geheel aan de vergunninghouder ter beschikking te stellen? Dient dit rapport niet als voorbereiding voor de door de overheid te nemen beslissing. Het leek voornoemde leden juist alleen de relevante gegevens aan de vergunninghouder ter hand te stellen, met daarbij de duidelijke restrictie, dat vernietiging plaatsvindt na afloop van de bemiddeling.

Bij het achtste lid van artikel 5 wordt gesteld, dat afwijzing met redenen omkleed geschiedt, zo merkte de C.D.A.-fractie op. Het is dan de vraag of ook rekening wordt gehouden met de mogelijkheid dat door bij voorbeeld vertraging van het onderzoek, buiten de schuld van de ouders om, redenen tot afwijzing zouden kunnen ontstaan. Ware het niet beter om aan het onderzoek een termijn te verbinden, waarbinnen het plaats gevonden moet hebben.

Derde lid

De staatssecretaris kan «in bijzondere omstandigheden» een afwijking toestaan aldus het lid van de R.P.F.-fractie. De vaste commissie bepleitte een «soepele hantering» (blz. 15, bovenaan, memorie van toelichting). Wordt hiermee eigenlijk wel (zoals de memorie van toelichting stelt) aan de wens van de commissie tegemoet gekomen, zo wilde het R.P.F.-fractielid weten.

Artikel 6

Het lid van de G.P.V.-fractie achtte het gerechtvaardigd dat een beginseltoestemming kan worden ingetrokken indien blijkt dat de aspirant-pleegouders niet langer geschikt zijn voor de verzorging en opvoeding van een buitenlands pleegkind. Hij stelde de vraag wie moet constateren dat er sprake is van ongeschiktheid en op welke wijze men tot een dergelijke constatering kan komen. Hebben bij voorbeeld de Raden voor de Kinderbescherming ook na de verlenging van de beginseltoestemming het recht of de mogelijkheid geïnformeerd te blijven omtrent de geschiktheid? Zo ja, betekent dit in feite niet een voortdurend onder curatele stelling van de aspirant-pleegouders?

Vervolgens stelde dit lid een vraag over het hernieuwd onderzoek ex artikel 6, tweede lid. Hebben aspirant-pleegouders, van wie de beginseltoestemming is ingetrokken, niet het recht op een bepaalde termijn, waarbinnen in elk geval een hernieuwd onderzoek door de raad voor de kindbescherming wordt ingesteld? Zullen zij ook de kosten van een hernieuwd onderzoek moeten dragen?

Artikel 7

De leden van de fractie van het C.D.A. vroegen hoe reëel de geschatte onderzoekskosten van f 6000 zijn, waarop is het aantal van 5 gebaseerd en aan welke onderzoeken wordt gedacht?

Artikel 8

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen of ten aanzien van broertjes en zusjes à priori al niet gesteld kan worden dat de grens van 6 jaar gepaseerd mag zijn.

Doer wie dient de medische verklaring, waarover aspirant-ouders moeten beschikken te worden afgegeven, zo vroegen voornoemde leden. Ervan uitgaande dat een mens, dus ook een kind, geestelijk en lichamelijk ziek kan zijn, vroeg de C.D.A.-fractie aan wie die beoordeling wordt opgedragen. De C.D.A.-fractie ging er niet van uit dat alleen gezonde kinderen binnen mogen komen, maar dat de pleegouders van te voren bekend zijn met ziekte of handicap. Dat besmettelijke zieken niet worden toegelaten is aanvaardbaar, zo merkten de leden op.

De leden van de C.D.A.-fractie wilden echter van de minister vernemen, wat hij onder een besmettelijke ziekte verstaat. Is bij constatering van een besmettelijke ziekte herkansing mogelijk of is één keer besmettelijk altijd besmettelijk? Het is toch denkbaar, dat bepaalde besmettelijke ziekten in land van herkomst te genezen zullen zijn, waardoor een herkansing mogelijk moet zijn. De belangrijke vraag blijft, zo meende de C.D.A.-fractie, wie de gezondheidsverklaring verstrekt en door wie die wordt geverifieerd en wie sancties oplegt bij onzorgvuldigheid of valsheid in geschrifte. Zou de eis niet gesteld moeten worden dat zonder deugdelijke papieren geen adoptie mag plaatsvinden? De leden gingen er van uit dat in onderdeel e onder autoriteiten politiek verantwoordelijke organen verstaan moeten worden maar ook kindbeschermingsinstanties.

Bij de keuze voor een maximale leeftijd van vijf jaar, zoals aangegeven in lid a, is destijds een relatie gelegd met de leerplichtige leeftijd, die toen op zes jaar was gesteld, aldus de leden van de V.V.D.-fractie. Na aanneming van de Wet op het Basisonderwijs is deze leeftijd veranderd. De leden van de V.V.D.-fractie namen derhalve aan, dat de huidige regering geen relatie meer met de leerplichtige leeftijd legt.

Met betrekking tot de medische verklaring was het de leden van de V.V.D.-fractie onduidelijk of aan een dergelijke verklaring ook een keuring voorafgaat en zo ja, wie deze keuring doet?

* Hoewel zij zich realiseerden, dat de AIDS-problematiek de overheid voor bijzonder moeilijke vragen stelde met betrekking tot beleid en regelgeving en zij zich ervan bewust waren dat het kabinet dienaangaand nog in beraad is, vroegen zij of de regering in het kader van dit wetsvoorstel reeds een oordeel kan geven. Deze vraag was hen ingegeven door een recent geval van een met het AIDS-virus besmet kind dat als adoptiepleegkind vanuit Haïti naar Nederland was gekomen.

sub c

«Contacten» is een nogal vaag begrip, zo stelde het lid van de R.P.F.-fractie. Is het niet beter deze zin aan te vullen door na «contacten» op te nemen: «met organisaties, instellingen en/of personen in binnen- en buitenland»?

Artikel 9

Het feit dat men over voldoende geldmiddelen dient te beschikken beperkt in feite de groep van ouders met mogelijkheden, zo merkten de leden van de C.D.A.-fractie op. Uit recente publikaties is gebleken dat kinderen onderweg van land van herkomst naar Nederland overleden zijn. In geval van overmacht leek het deze leden redelijk dat pleegouders toch betalen, maar wat te doen als er een malafide medische verklaring was? Het zou toch wat wonderlijk zijn als pleegouders daarvoor verantwoordelijk worden gehouden?

Artikel 10

Dient het woord «kan» in de eerste volzin niet vervangen te worden door «zal» zo vroegen de leden van de C.D.A.-fractie, omdat onduidelijk is welke status de toevertrouwing aan de Raad zal hebben? Is er voldoende rekening meegehouden dat de afstandslanden de toevertrouwing zullen moeten erkennen? Het is ook denkbaar dat aspirant-ouders over deugdelijke afstandspapieren beschikken maar zich niet aan onze procedure hebben gehouden. Is toepassing van Nederlands Kinderbeschermingsrecht dan zonder meer aanvaardbaar en toepasbaar?

Is bij een voorlopige toevertrouwing aan de Raad 6 weken voldoende om zorgvuldig te onderzoeken wie het gezag over het kind zal moeten krijgen, vroegen de leden van P.v.d.A.-fractie?

Met betrekking tot de toevertrouwenregeling rees bij de leden van de V.V.D.-fractie de vraag of er gesproken kan worden van «voogdij» naar Nederlands recht, waaruit een ontzetting kan plaatsvinden. In dit verband wijst de Vereniging van Secretarissen van de Raden voor de Kinderbescherming in haar brief van 16 oktober 1987 op jurisprudentie over het gezag, dat ontleend kan worden aan buitenlandse vonnissen. Zij nodigden de regering voorts uit een reactie te geven op een in dezelfde brief vervat voorstel tot een betere regeling van de toevertrouwing.?

Artikel 12

Bij het tweede lid namen de leden van de C.D.A.-fractie aan dat, voordat een vergunninghouder begint met zijn werkzaamheden, een publikatie in de Staatscourant heeft gestaan.

Het derde lid van dit artikel vonden deze leden zeer essentieel omdat het belang van het betrokken kind centraal staat en dat bracht hen op het idee dat samenwerkingsbereidheid gunstig is, maar dat verplichting tot samenwerking beter zou zijn. De C.D.A.-fractie hecht daaraan, omdat concurrentie tussen ons land en adoptielanden voorkomen dient te worden. Naar hun mening zouden ten aanzien van die samenwerking in een algemene maatregel van bestuur nadere regels kunnen worden gesteld. Deze leden vroegen of bij artikel 12 achtste lid niet het zesde lid wordt bedoeld en dat de minister bij algemene maatregel van bestuur eisen stelt ten aanzien van een zorgvuldige, waaronder wij ook kwaliteit verstaan, en doeltreffende organisatie.

Het lid van de R.P.F.-fractie wees op het feit, dat van de aspirant-ouders verwacht wordt, dat zij verantwoording afleggen van de contacten die hebben geleid tot de binnenkomst in Nederland van het buitenlandse aspirant-adoptiekind. Deze voorwaarde wordt niet gesteld ten aanzien van de vergunninghouders. Waarom is van een soortgelijke bepaling op dit punt afgezien?

derde lid

Het R.P.F.-fractielid vroeg of uit de toelichting moet worden opgemaakt, dat elke vergunninghouder verplicht is de bemiddeling te verrichten ten behoeve van «zelfdoeners».

Artikel 13

Waarom, zo vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie, moet de minister de vergunning niet weigeren als er sprake is van gegronde vrees en is er sprake van een «kan»-bepaling?

Artikel 14

Het lid van de G.P.V.-fractie vroeg naar de noodzaak van de bepaling dat een vergunninghouder, die gedurende ten minste twee jaren geen bemiddeling heeft voltooid, zijn vergunning kan verliezen. Een dergelijke inactiviteit zegt toch nog niets over de kwaliteit van de bemiddeling? Hij vroeg of zijn conclusie juist is dat het hier gaat om een kan-bepaling, dat wil zeggen dat intrekking van de vergunning niet automatisch zal plaatsvinden.

tweede lid

Waarom is hier niet sprake van een «zal»-bepaling, zoals in het eerste lid, vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie.

Behoudens bij de vergunning naar artikel 8 is er immers sprake van niet naleving van de voorschriften door de vergunninghouder.

onder b

Zou het geen aanbeveling verdienen, zo vroegen de leden van P.v.d.A.-fractie, juist ter wille van de continuïteit en de kwaliteit, dat er per jaar een bepaald aantal bemiddelingen moet plaatsvinden?

Artikel 16

Bij dit artikel zouden de leden van de C.D.A.-fractie nog enige verduidelijking willen ontvangen over de controle op de vergoedingen gegeven in het buitenland en de betrouwbaarheid van de contacten. Wordt daarbij gedacht aan gebruik van ambassades of CRI om steekproefsgewijs onderzoeken te doen, naast normale controle door het Ministerie van Justitie?

Het lid van de G.P.V.-fractie achtte het een goede zaak dat getracht wordt onoirbare concurrentie tussen vergunninghouders tegen te gaan. Hij vroeg of het hieromtrent bepaalde in het vierde lid wel voldoende adequaat is. Wat moet bij voorbeeld worden verstaan onder «betrekkingen onderhouden»? Is ook de situatie onder ogen gezien dat in het buitenland slechts één (overheids-)instelling belast is met taken op het gebied van interlandelijke adoptie? Zal dan slechts één Nederlandse instelling – en wel die er het eerste bij is – contacten mogen hebben in een dergelijk land?

derde lid

Een probleem is, dat de vergunninghouder lang niet altijd inzicht kan krijgen in de opbouw van de kosten die hij in het buitenland moet betalen, zo stelde het R.P.F.-fractielid. Wat moet worden verstaan onder onevenredig hoge vergoedingen?

Het lid van de G.P.V.-fractie was niet gelukkig met het zesde lid van dit artikel. Daarin wordt geregeld dat de bemiddelende organisatie zodanig moet zijn toegerust dat een zorgvuldige en doeltreffende uitvoering van zijn werkzaamheden is gewaarborgd. Wat daaronder precies moet worden verstaan is onduidelijk. Door de weinig bepaalde redactie van dit lid krijgt de minister een bevoegdheid, die hem in staat stelt zwart eisen te stellen aan bemiddelende organisaties die een vergunning wensen. Het lid van deze fractie meende dat uit een oogpunt van rechtszekerheid de desbetreffende bepaling weinig fraai is. In het bijzonder kan de door de minister zelf onderschreven doelstelling gefrusteerd worden, namelijk dat ook kleine organisaties op grond van de wettelijke regeling moeten kunnen werken.

vierde lid

Gaat het bepaalde in dit lid niet te ver, zo vroeg het lid van de R.P.F.-fractie. Het aantal kinderen dat beschikbaar komt, kan zo groot zijn, dat van concurrentie tussen de vergunninghouders geen sprake is, of zijn de staatssecretaris uit de praktijk andere ervaringen bekend? Is het overigens niet aan te bevelen in verband met het derde lid op te nemen, dat het vierde lid ook geldt voor natuurlijke personen?

Artikel 17

Hier zou een discrepantie kunnen ontstaan tussen het beschikbaar zijn van een pleegkind en een nog niet verkregen toestemming, omdat aspirant-pleegouders al kunnen worden ingeschreven op het tijdstip dat zij een toestemming vragen om een buitenlands kind te mogen opnemen, aldus de leden van de C.D.A.-fractie. Zou het niet beter zijn aspirant-pleegouders pas in te schrijven op het moment dat zij toestemming hebben verkregen, zo vroegen deze leden?

De leden van de V.V.D.-fractie gaven in overweging het derde lid in die zin te wijzigen, dat bij overgang van de ene vergunninghouder naar de

andere het gezinsrapport via het Ministerie van Justitie naar de nieuwe vergunninghouder wordt gestuurd, dan wel dat de verplichting wordt opgenomen de overgang aan het Ministerie van Justitie te melden. Het leek hun juist, dat het Ministerie van Justitie als beheerder van de centrale wachtlijst steeds op de hoogte is welke vergunninghouder in principe zal gaan bemiddelen.

Voorts lag het huns inziens meer voor de hand de inschrijving bij een vergunninghouder pas mogelijk te maken als een beginseltoestemming is verleend en niet op het moment, dat deze is aangevraagd. De bemiddelende organisatie kan immers haar werkzaamheden pas aanvangen nadat de beginseltoestemming is verleend.

Artikel 19

Wie moeten als belanghebbenden worden beschouwd, zo vroegen de leden van de C.D.A.-fractie. Zijn dat de verenigingen van buitenlandse pleegkinderen, de ambassades of consulaten van landen van waaruit kinderen geadopteerd worden? De C.D.A.-fractieleden merkten op dat dat in dit artikel niet duidelijk is.

Het lid van de G.P.V.-fractie vroeg ook, evenals de leden van de P.v.d.A.-fractie en het lid van de R.P.F.-fractie of wel voldoende duidelijk is wie onder «belanghebbenden» moeten worden verstaan, die op grond van het tweede lid het recht hebben de centrale lijst van aspirantpleegouders in te zien.

Artikel 22

Er zou volgens de C.D.A.-fractieleden achter het winstoogmerk nog een ander misdrijf schuil kunnen gaan, namelijk de handel in kinderen. Deze leden vroeg dan ook of dit artikel niet aangepast diende te worden, om in geval van kinderhandel een gevangenisstraf tot 6 jaar mogelijk te maken?

Zij vroegen of bij handelen in strijd met de voorgestelde regeling, die toch de bedoeling heeft een preventieve, repressieve en rechtsbeschermende waarde te hebben, geen sprake is van een misdrijf.

Het R.P.F.-fractielid noemde de strafbedreiging gelet op de ernst van het feit, zeer laag. Zo wordt bij voorbeeld op mensenhandel in het Wetboek van Strafrecht een aanzienlijk zwaardere sanctie gesteld.

Kan worden aangegeven waarom niet bij die maximumstraf is aangesloten? Hoe zal het element «uit winstbejag» bewijstechnisch hard te maken zijn? Zal dit geen onoverkomelijke problemen opleveren? Verdient het geen aanbeveling dit element als strafverzwarende omstandigheid op te nemen?

Artikel 23

Dit artikel achtte het R.P.F.-fractielid maar beperkt effectief. Een geldboete van maximaal f 5000 behoeft voor sommigen, die reeds f 15 000 à f 20 000 voor een adoptie over hebben, niet overkomelijk te zijn. Zie ook artikel 74a Wetboek van Strafrecht – vervolging is te voorkomen. Verhoging van de geldboete categorie noemde hij wenselijk.

Van de zijde van de commissie werd ten slotte opgemerkt dat het aanbeveling verdient de verwijzing in artikel 21, eerste lid, luidende «De in artikel 21 bedoelde ambtenaren» te vervangen door: De in artikel 20 bedoelde ambtenaren. Bovendien is de in artikel 26 geformuleerde

wijziging van artikel 2 van de Beginselenwet voor de kindbescherming niet correct. De zinsnede «werkzaamheden van het College bij deze wet» komt niet in dit artikel voor.

De voorzitter van de commissie,
Kosto

De griffier van de commissie,
Coenen